

Razmišljanje po de Bonu

■ **Tatjana Furjan** je učiteljica razrednega pouka na OŠ *Valentina Vodnika* v Ljubljani. Pri poučevanju uporablja projektno delo, objavila je nekaj člankov v strokovnih revijah.

Kot se večina dobrih stvari zgodi po naključju, sem tudi do izobraževanja pri Nastji Mulej prišla na ta način. Na pedagoški konferenci je gospa predstavljala strategije razmišljanja po de Bonu. Poznala sem že strategijo 'šest klobukov', vendar se z njo nikoli nisem poglobljeno ukvarjala. 'Klobuki' mi postajajo jasni šele sedaj, po triletnem aktivnem izobraževanju o ostalih strategijah. Tedaj so me delavnice prepričale s svojo enostavnostjo, človečnostjo, zdravo pametjo, hitrim uvidom ob uporabi preprostih načinov razmišljanja in energetske bogastvom predavateljice.

Foto: AJ

Kaj sem si najbolj zapomnila? Kaj sem najbolj ponotranjila, vzela za svoje, ker se je navezalo na znanje, ki je že bilo moje? Poznati in uporabljati ni isto, med njima je neverjetna razlika. Pogosto nekaj uporabljamo, pa se tega ne zavedamo. Svet ni črno-bel. Ljudje imamo različne zaznave; že vsak sam lahko različno zaznava eno stvar. Zavedanje stereotipov z dobro in škodljivo vsebino pomaga pri senzitivnosti in razumevanju sebe in drugih ljudi. Prav tako tudi najenostav-

nejša strategija PNZ (pozitivno – negativno – zanimivo).

Pozitivno

Pomen problemskega pouka v osnovni šoli je velik. Gre za način razmišljanja, ki se ga otroci učijo od malega – ob našem pogovarjanju z njimi, pristopih, ki jim jih podajamo v običajnih življenjskih in kasneje vrtičevskih ter šolskih situacijah. Otroci od malega prevzemajo načine razmišljanja preko lastnih izkušenj od ljudi, s katerimi so pomembno povezani v družini in ostalem okolju. Situacije so raznovrstne, ljudje smo različni, naše vednje, odzivanje in dejavnosti pa tudi. Tako se otroci ob igrah doma, na igrišču, sami in skupaj z drugimi, pri nujnih prijetnih in neprijetnih opravilih, branju pravljic, iskanju poti, izdelavi nakupovalnih seznamov, načrtovanju izletov ipd. učijo razmišljati, govoriti, delovati in ustvarjati. Kamor gledamo, tja gremo. Na kar se osredotočimo, to se dogaja.

Pomembni sta tudi strukturiranost in rutina. Dobro je poznati načine, postopke, strategije, dejstva, da lažje razmišljamo širše. Omejevanja je v življenju ogromno, z zavedanjem drugih možnosti in z ustreznimi strategijami razširimo zaznave in potem lahko tudi iščemo/najdemo kaj že obstoječega, to spremenimo ali ustvarimo nekaj čisto novega. Poznavanje in zavedanje sta osnova. Zato mi je zelo všeč AMI (alternativa – možnosti – izbire) razlag, pristopov in rešitev. Zavedanje, da tudi takrat, ko se najdemo v slepi ulici in je naša prva misel »Konec. Samo to je. Ni druge.«, obstajajo še druge alternative, možnosti in izbire. Če

pogledamo na človeka, stvar ali dogajanje z različnih zornih kotov, smo primorani opaziti zelo različna dejstva.

Razločevanje vzroka (zakaj – ker) in name-na (čemu – da) je v samem življenju precej zanemarjeno, zato je odlično, da to poudarjamo. Zakaj berem knjigo? Ker jo moram. Ker uživam ob branju. Ker sem jo po naključju našla. Čemu jo berem? Da izvem nekaj novega. Da mi je lepo. Da se zamotim. Da dobim nove ideje. Na eno ali drugo vprašanje zagotovo dobim zelo različne odgovore in pojasnila.

Negativno

Določanje šolskega pouka in učenja kot nečesa slabega, zoprnega, nujnega zla je zares slabo. Otroci prevzemajo naša stališča in odnose; mlajši kot so, pogosteje to počnejo. Če več otroku pomembnih ljudi (npr. starši in učitelji) razume učenje kot nepotrebno za pridobivanje znanja, igro in zabavo pa postavljajo nad vse, več in večje težave imajo otroci z učenjem. Normalno bi moralo biti stališče, da »kar se mora, se pač mora« (poštevanke, pisanje, branje), a po svojih zmogljivostih, ostale stvari pa bi bilo treba organizirati čim bolj problemsko in aktualno. Z osnovnim odnosom kot potrebo po učenju. Kdaj pa je življenje samo zabava in igra? Razen če nekaj obvladamo tako dobro in delamo z veseljem, da napore, ki sodijo zraven, sprejmemo z zavedanjem, da se s temi znanji pravzaprav igramo, kar pa nam nudi zadovoljstvo in celo zabavo. Ne samo krožki, pouk mora biti razgiban, zanimiv, aktualen. Ko bo ta težnja bolj splošna,

bodo učenci v šoli pridobili mnogo več, kot je to možno ob sedanjih splošnih naravnostih. Pouk v osnovni šoli je obvezen za vse in namen bi moral biti zastavljen kot vrednota – ne samo na papirju (učni načrti, letne priprave), ampak v našem dejanskem odnosu do znanja in učenja. Kjer je tako, otrok ni sram povedati, da radi hodijo v šolo, da je v knjižnici odlično in da se da tudi, ko je težko in učna snov ne gre kar sama od sebe v glavo. Že od nekdaj velja rek, da je ponavljanje mati modrosti, ustvarja in utrjuje živčne povezave, ki nadgrajujejo že obstoječe. Premalokrat se sama zase spomnim na uporabnost ključne spodbude/besede, ugotavljam pa, da jo pri usmerjanju otrok uporabljam zelo pogosto, zlasti pri oblikovanju raznovrstnih besedil, pri katerih človek ne ve, kako bi začel. Primer: na slepo

izbereš pet besed, jih povežeš s temo, ki jo imaš, in ugotoviš, da deluje, saj v zelo kratkem času ustvariš želeni zapis.

Zanimivo

Zanimivo je, da marsikaj, kar opazimo, doživimo ali naredimo, lahko opišemo kot pozitivno, negativno ali zanimivo, odvisno od potrebe, zanimanja, želje, nuje, zornega kota. Vsekakor je zanimiv sam pristop in način predstavitve strategij in načina njihovega poučevanja. Najmanj dve barvi pisal, mali lističi, plakati, preverjanje predznanja na različne načine, določen čas, tišina, ko drugi govori, in izmenjava teh dveh dejanj, kar je temelj pogovarjanja, različnost oblik pouka, AMI, UVD (upoštevajte vse dejavnike), PIN (posledice in

nadaljevanje), PNZ – kratice, ki olajšajo zapomnitev, naključna spodbuda/beseda zlasti za aktiviranje tistih, ki so vajeni počakati, da drugi povedo, kaj naj naredijo, ali pa zgolj čakajo, da mine.

Način razmišljanja je tisti, ki nas vodi in usmerja na raznovrstne življenjske poti, vendar ni nujno določen, kot so številne druge življenjske okoliščine. Zavedanje, da obstajajo strategije, ki se jih lahko naučimo vsi, da si olajšamo ali popestrimo življenje, je lahko blagodejno, saj vsi želimo biti zadovoljni, uspešni in srečni. Pomen širjenja zaznav je dejansko aktualizacija današnjega načina življenja, s 'korono' in podobnimi tegobami ali brez. ◀

Vir

- De Bono, Edward (2014): *Naučite svojega otroka razmišljati*. Maribor: Založba Rotis.

Prešolanje v moj razred

■ **Tina Šifrer Gazvoda**, prof. razrednega pouka, ima naziv mentorica. Je učiteljica petega razreda na OŠ Stražišče Kranj. Do leta 2018 je vodila tudi otroški pevski zbor.

Razredni učitelji, večinoma smo učiteljice, s svojimi učenci razvijemo poseben odnos, saj jih poučujemo vse predmete ali vsaj večino njih. Zato je vsak poseg v sestavo oddelka opazen, kar zaznamo že, kadar je kdo izmed učencev odsoten zaradi bolezni ali iz drugačnega razloga. Še večja sprememba se zgodi, ko v oddelk pride nov učenec ali učenka. Takrat je učiteljeva naloga, da to izpelje tako, da je za vse čim bolj ugodno.

Predpriprava

Običajno učitelji o prihodu novega učenca nismo obveščeni prav zgodaj – zgodi se celo, da zjutraj izvemo, da ta dan pride nekdo 'nov'. Takrat nimamo časa, da bi se o učencu pozanimali in dobili čim več koristnih informacij. Odzivati se moramo takoj, čeprav se zavedamo, da lahko ti prvi trenutki odločajo, kako se bo učenec počutil v novi šoli. A kljub temu menim, da je včasih to celo bolje, saj nimamo časa, da bi se ukvarjali z morebitnimi predsodki ali 'halo

efektom'. Po mojih izkušnjah učitelji ob predaji učencev (na primer takrat, ko svoje lanskoletne učence predajamo razredniku v novem šolskem letu) vedno skušamo povedati predvsem to, na kaj moramo biti pri učencu pazljivi. Takrat sicer škoda ne bo tako velika, saj dobimo mnogo informacij o celem razredu otrok, kadar pa pride en sam, si bomo podrobnosti še kako dobro zapomnili. V primeru, da le dobimo kakršnekoli informacije, bodimo do njih zadržani in ne sodimo vnaprej – naša izkušnja je lahko po-

